

PRI FARNI CERKVICI

Nekateri menijo, da je imel Mokronog že v 13. st. svojo župnijo. V ustanovni listini cistercijskega samostana v Kostanjevici na Krki iz leta 1249 se res omenja »Otto plebanus de Nazzefouvz« (mokronoški župnik Oto), vendar gre verjetno za župnika iz Gorenjega Mokronoga. Ravno tako se podatek, ki ga preberemo v neki listini iz leta 1370, da mora »capella de Nazzenfues« papežu plačevati desetino, lahko tiče Gorenjega Mokronoga ali (Spodnjega) Mokronoga.

Tudi ugibanja o postavitvi prve cerkve bodo za zdaj še kar ugibanja. Prav verjetno pa je, da je letnica 1296, ko naj bi bila cerkev po nekih virih zgrajena, v tesni zvezi z graditvijo mokronoškega gradu, kajti v navadi je bilo svetega Egidija (s. Aegydius), kot zaščitnika gradov, postavljati za patrona v cerkvah, ki so zrastle v njihovi bližini. Nekateri tudi navajajo, da je prva cerkev ohranjena na Valvasorjevi risbi Mokronoga. Glede na njen gotski videz je bila cerkev z risbe sezidana šele v 14. st. in torej ne vzdrži domneve.

Toliko o ugibanjih.

Prva zanesljiva letnica za cerkev sv. Egidija je 1349, ki pove, da je v Spodnjem Mokronogu (Nider Nazzenfus) stal oltar Naše gospe, in druga, 1364, ki ispričuje, da je bila tega leta postavljena cerkev sv. Tilna z oltarjem Naše gospe (der Nazzenfus in sand Gilten chirchen auf unser frawen altar).

Nobenega dvoma pa ni, da je v cerkvenem pogledu Mokronog dolgo spadal pod Šentrupert, tudi še potem, ko se je os na kompasu posvetne pomembnosti premaknila v Mokronog. Na to namiguje listina oglejskega patriarha Ivana iz leta 1393, v kateri je Šentrupert omenjen kot kraj pri Mokronogu (...sancti Ruperti bey Nassenfuss).

Župnijski vikariat (namestništvo) v Mokronogu je bil ustanovljen 1509. Po obsegu ni bil velik. Združeval je predvsem trg oziroma trški pomerij. Vikarje je nastavljal šentruperški župnik, potrjeval novomeški kapitelj, pri izbiri pa je imela besedo tudi grajska gosposka in tržani.

V začetku 17. stoletja, ko je v naših krajih prevladala katoliška protireformacija, se je cerkev organizacijsko (in tudi sicer) preurejala. V Mokronogu so začeli zavzeto razmišljati o lastni župniji in ustvarjati materialne pogoje zanjo. Pomembno vlogo je odigral denarni sklad graščaka Ernesta pl. Scherenburga, ki je s testamentom namenil bodoči župniji 1000 goldinarjev. Dogodek ustanovitve se je zapisal v letu 1649, čeprav je bila župnija najbrž ustanovljena že tri leta prej. Zapletlo se je namreč pri imenovanju župnika. Ivan Wallej je dobil listino o imenovanju že 20. aprila 1646, vendar se je kostanjeviški opat Jurij Zagošen pritožil pri novomeškem proštu Francu Mravu in zahteval zase vse pravice v mokronoških cerkvenih zadevah, torej tudi pravico imenovanja župnikov. Prošt je ovrgel opatovo zahtevo, češ da je brez pravne osnove, kajti mokronoška župnija se ni izločila iz kostanjeviške, temveč iz šentruperške prafare, ki je bila vedno pod patronatom novomeškega kapitlja. Pravda se je malo zavlekla, z njo tudi potrditev župnika.

1677. leta je Walleja nasledil župnik Janez Schrott. Po strahotnem požaru 1681, v katerem je žalostna usoda uničila tudi župnišče in v njem rojstno, poročno in mrliško knjigo, je v Paradižu, tik pod gradom, sezidal župnišče, hišo za cerkovnika pa je postavil nekje na prostoru sedanjega kulturnega doma.

Za rojstvo podružnične cerkvice na Šeginkah, ki je posvečena svetemu Florijanu, se poteguje kar nekaj letnic. Heferle nastopa z letnico 1650, Enciklopedija Slovenije jo dela natančno za deset let mlajšo, za zmedo pa poskrbi še popis zvonov iz leta 1915, ki zatrjuje, da sta bila dva zvonova iz svetflorjanskega zvonika odlita 1653, eden pa 1669. Tem letnicam gre kar verjeti, saj so bile odlite z zvonovi vred. Kaj dosti nam to ne pomaga, lahko pa skoraj z gotovostjo sklepamo, da je bila podružnična

cerkev svetega Florijana dokončana pred podružnično cerkvijo Žalostne matere božje na Žalostni gori.

Ljudski glas tu dvigne dva prsta in mi mu damo besedo:

V nekega bogatega kmeta, recimo mu Nenadej, se je naselila huda bolezen. Zagospodarila je v njem in si vedno bolj širila bivanjski prostor. Kot v basni o lisici in ježu, le da Nenadej ježu ni nikoli odprl vrat. Vsaj hote ne. In tako mu je z vsakim dnevom postajalo bolj tesno, vedno več bodic se je upiralo njegovemu bivanju. Čutil je, da obstaja samo še zaradi tega, ker se boleznici še ni zljubilo, da bi ga izgnala iz njegovega lastnega telesa. Nihče mu ni znal pomagati, nobeno zdravilo ni delovalo. Niti kletev. Niti molitev. Niti prošnja. Niti tožba.

Da je uročen, so šepetali.

Da je garač in skopuh, so glasno govorili.

Tako zadrt skopuh, da niti lastnih otrok noče imeti, ker bi jim potem moral od premoženja deliti.

In kaj če mu sedaj vse njive in travniki in hoste in živina?

Božja kazen!

Kmet Nenadej je vse to slišal. Zato je bilo vse še huje.

Sredi neke noči je začutil konec. Bolečina si je privoščila zadnjo pojedino. Valila se je po votlini in na bodice nabirala ocvirke, ki so ji pri prejšnjem obilju padali iz nenasitnega gobca. Nenadej je vstal in se izmuznil v noč. Nekašna nora kljubovalnost ga je napolnila in tiščala naprej. »Čas si ti izbrala,« je režal vase, »kraj bom jaz! Prekleta, vsaj nekaj bo po moje!«

Ni vedel, kam ga nosijo koraki. Noč ga je zgrabila s tako gosto temo, da mu je pogled ostal v očeh. Tudi trudil se ni, da bi kaj prepoznal ali korakom določil cilj. Saj je vseeno, le tam ne, kjer si je bolezen zamislila. Trmasto je krevsal v noč. Kadar ga je kaj ustavilo, kako drevo, grm ali kamen, je toliko časa drsel ob njem, da se je tema spet odprla v temo. Čez dolgo je opazil, da ga koraki nosijo v hrib. Naj ga! Tudi vseeno, na kateri hrib.

Potem je začutil, da je na vrhu. Da ni več kam naprej. Da tudi nima nobenega smisla. Bolečina tako in tako ne bo čutila nobene bolečine, če ga ne bo položila doma.

Poizkusil je dognati, kje je. Nebo se je toliko zmeščalo, da je nekaj korakov pred seboj prepoznal obrise kapelice Matere božje. Razveselil se je in sedel k njenemu vznožju, kot je v otroških letih sedel k materi.

»Ej, mati božja, niti najmanj nisem mislil, da bom nocoj tu. Korakov nisem sam usmerjal, hodili so po svoji volji. Samo svojo zadnjo moč sem jim dal. Vso. Niti toliko je nimam več v sebi, da bi pokleknil k molitvi. Ti boš to razumela. Boš, ker si tudi sama trpela. Morda še bolj kot jaz? Pravim morda, ker je bila tvoja bolečina drugačna. Saj veš, da nimam svojih otrok in zato ne vem, kako otrokova bolečina boli starše. Pa bi rad vedel. Veš, govorijo, da sem tak skopuh, da niti otrok nočem imeti. Ti veš, da to ni res. Pokimaj, Marija, da to ni res! No, vidiš! Skopuh pa sem, to priznam, ko pa je tako lepo imeti več. Malo ste pa tudi božji krivi za to. Če bi z ženo lahko imela otroke, bi se imela komu razdajati. Tako pa, naj garam zato, da bom drugim razdajal? Molčiš, Marija? Saj, kaj pa bi mi lahko rekla? Da se je Jezus razdajal drugim? To že. Ampak, Marija, jaz sem samo človek. Kmet. Tak kot zemlja. Včasih je dobra, včasih je hudobna. Vendar me ima rada. Tako kot imam jaz tebe rad. In tvojega sina. In nebeško družino. Zato tudi lahko povem, da se malo tudi vi iz nebeške družine krivi za moje skopuštvo. Vendar, Marija, ali je to res tak greh, da moram toliko trpeti? Boš kaj rekla? Nič? Že veš. Jaz te imam vseeno rad. Sedaj sem pa do kraja izčrpan. Še bolečina se je utrudila. Kar zaspal bom. Ampak, milostna mati, kapelico imaš pa tako majhno, da niti nog ne morem iztegniti. Če se bom še kdaj zbudil, ti dam narediti veliko cerkev. Do Kuma se bo videla.«

Šele opoldansko sonce mu je odprlo veke. Vstal je in se razgledal. Med veselimi

hišami v dolini je opazil eno žalostno. Iz njenega dimnika se ni sukljal dim. Prepoznal jo je. Kaj danes ne bo kosila?

Pognal se je po hribu. Po nekaj korakih se je ustavil.

»Je to res?« se je glasno vprašal in se začel otipavati. Potem se je ozrl nazaj. Razločno je videl, da mu je Marija prikimala.

»Marija, oprostite, saj vidiš, da sem čisto zmeden! Zdaj pa hitim, žena še zakurila ni, gotovo me kje išče, jaz sem pa za deset let nazaj lačen!«

Tisto poletje so začeli na Žalostno goro voziti gradbeni material. Menda se je pisalo petnajststopenindesetdeseto, ko je bila cerkev dograjena.

Letnica se seveda ne ujema z drugimi in tudi ni običajno, da bi bil ljudski glas tako vesten pri času. Toda nekako je že morala priti v zgodbo.

V zloženci, ki jo je ob 300 letnici cerkve (zaradi spoštovanja ljudskega glasu dodajmo k letnici vprašaj) izdal mokronoški župnijski urad, je dr. Marko Marin zapisal:

»Poglejmo Žalostno goro s katerekoli strani, z vzhoda: kakor v prividu stkan obris igrivih linij stavbne gmote, ki kipi proti nebu, okrašena z različnimi nadrobnostmi, in se izteče že tako visoko segajoči zvonik tudi v vogelnih stolpičih v nebesne višave, kakor da bi hotel stegniti roke proti zvonikom sestriške cerkve na Veseli Gori.

Poglejmo z zahoda: Mokronoga ni, le Žalostna gora določa in usmerja pogled naprej v trebeljansko pogorje in za njim v dolino Laknice.

Poglejmo z južne strani: kot bi se šentrupertski hribi počutili slabo brez bisera v svojem okolju.

In končno s severa: kako klavrn bi bil v svoji ošabnosti Debenc, če ga ne bi na nasprotni strani izzivala Žalostna gora.

Lepota brez primere.

Kaj pa stavbne gmote? Najprej kapelice na vznožju hriba; šest jih je, v vsaki slika zgodbe, ki je žalostila Marijo. Dve podobi Marijinih žalosti sta vdeleni v steno svetih stopnic.

Slikoviti zunanosti sledi še slikovitejša upodobitev Jezusovega trpljenja v notranjosti svetih stopnic, z letnico nastanka 1767. S freskami jih je obogatil Anton Postl. Z vso zgovornostjo, ki je značilna za tega slikarja, je na svetih stopnicah naslikal vse, kar je mogel videti pri pasijonskih igrach - v 27 prizorih nas na pretresljiv način seznanil s trpljenjem in vstajenjem Odrešenika.

Cerkev Žalostne Matere Božje je stala na Žalostni gori že veliko prej kot kapelice na pobočju in baročno razgibane svete stopnice pod njo. Izredni sposobnosti oblikovalcev moremo pripisati prilagajanje svetih stopnic že obstoječi poznorenesančni in zgodnjebaročni kompoziciji cerkve in še kasneje prilagajanje kapelic že obstoječima stavbama in svetim stopnicam.

Sedanja cerkev je bila sezidana v dveh razmeroma kratkih obdobjih: 1797. leta je bila dokončana ladja, svetišče pa vsaj 1735, ko je Franc Jelovšek poslikal njegov obok.

Na zunaj preprosta, je cerkev znotraj bogata. V svetišču stoji veliki oltar izjemne umetnostne kakovosti, posvečen Žalostni Materi Božji. Nastal je v delavnici mojstra Mihaela Kuša. Gre za tip črnega marmornatega, s stebri poudarjenega oltarja, z barvno inkrustracijo v spodnjih predelih stebrov, venčnih zidcih in atikah. Po stenah svetišča je galerija votivnih slik. Freske na oboku svetišča presenečajo z umirjenimi barvnimi toni in iz renesanse izhajajočim ravnotežjem kompozicije in kolorita. Stranski oltarji so opremljeni z Metzingerjevimi slikami; na vsakem oltarju sta po dve. Tudi križev pot v ladji je kvalitetno delo, nastalo v prvih desetletjih tega stoletja, ki se zgleduje pri toksanskih renesančnih mojstrih iz druge polovice 15. stoletja.«

Tako Marko Marin.

Ljudsko izročilo tudi pripoveduje, da je dal Svete stopnice sezidati pomorski kapitan Lukman, mokronoški rojak, v zahvalo za rešitev iz hude morske nevihte, ko je v

službi barona Zoisa plul ob španski obali. V cerkvi na Žalostni gori še danes visi debela vrv z Lukmanove ladje in votivna slika »Marija, rešenica ladij v viharju«.

Leta 1753 je mokronoška župnija, skupaj z drugimi v dolenskem arhidiakonatu, prišla pod goriško nadškofijo. Tako je bilo v naših krajih končano cerkveno gospostvo oglejskega patriarha. 1784. l. župnik je bil Franc Berneker, je bila mokronoška župnija vključena v ljubljansko škofijo.

Staro trško pokopališče okrog župnijske cerkvice na glavnem trgu je bilo opuščeno 1786. Na sedanjem pokopališču je bila med prvimi pokopana baronica Formentini, rojena Kristalnik, kot je bilo napisano na najstarejšem spomeniku pokopališča. Spomenik ni ohranjen.

Šentruperški dekan je 1790. l. dobil nalogo, da nekatere oddaljene vasi mirnskega in tržiškega vikariata ter šentruške in trebeljanske župnije pridruži mokronoški župniji. Naštete so vasi Log, Podlog, Ostrožnik, Gorenja vas, Sveti Križ (Beli Grič), Križni Vrh, Slepšek, Ribjek, Pugled, Martinja vas, Bruna vas, Sveti Vrh, Zgornje Laknice in Brezovica. Z novimi mejami pa niso bile zadovoljne posvetne oblasti. Še najbolj hudi so bili na Mirni. Cerkveni odločujoči so ocenili, da bi kazalo malo počakati in so, po raznih razprtijah, nove meje uveljavili čez leta.

Tudi mokronoška trška oblast se je večkrat prepirala s cerkveno. Župnik Jožef Widmayer, ki je župnijo prevzel od Schrotta, je bil na primer v nenehnih sporih s tržani zaradi peskokopa na Žalostni gori, češ da zajeda v cerkveno lastnino.

Prav zanimivo pa se je pletla zgodba okrog trške cerkve in župnišča.

Staro trško cerkvice v Mokronogu sta čas in premajhna skrb tako načela, da je začela nevarno groziti vernikom. Zato je 1811. l. škofijski ordinariat zahteval od mokronoške občine, naj jo popravi. Istočasno je škofija opozorila, da v bodoče ne bo več dovolila, da bi kaplan stanoval ob župnijski cerkvi v trgu, župnik pa ob podružnični cerkvi na Žalostni gori, kamor se je preselil, ko so na gori zgradili župnišče. Narobe svet! Če občina župniku ne bo uredila prostorov v trgu, bo za župno cerkev proglašena cerkev na Žalostni gori.

To se je tudi zgodilo, čeprav samo začasno.

Vse kaže, da so se potem v trgu zganili, saj je septembra 1814 trebanjski dekan poslal ljubljanski škofiji sporočilo, da nameravajo Mokronožani porušiti staro cerkev in sezidati novo. K sporočilu pa je dodal zanimivo mnenje, da bi nova cerkev koristila samo tržanom, za okoličane pa ne bi imela pravega pomena in zato zidavo odsvetuje. Mnenje je utemeljil še s tem, da okoliški verniki izrecno želijo, da bi se služba božja opravljala na Žalostni gori, kjer je prekrasna cerkev in župnišče. Iz škofije so odgovorili: *"Tudi če bi graščina staro trško cerkev popravila oziroma naredila novo, ordinariat ne bo dovolil brati maše v tej cerkvi, dokler ne bosta župnik in kaplan dobila župnišča v Mokronogu, kjer bi lahko blizu cerkve skupaj živela."* Škofija je to povedala tudi mokronoški gosposki, grajski in trški.

Čas pa je medtem pridno delal svoje in po svojih načrtih. Stara cerkvica se je 1815. l. sama zrušila.

Leto kasneje je trebanjski dekan Mušič poslal škofiji poročilo, da je bil na osebno povabilo okrožnega glavarja in gubernijskega svetnika v Novem mestu prisoten na komisijskem ogledu prostora, kjer naj bi se v Mokronogu zgradila nova cerkev. Komisija je dala soglasje, čeprav je gradnji nasprotovalo devet okoliških vasi. Z odločitvijo komisije je bil zadovoljen tudi ordinariat, ki se je strinjal z vrnitvijo župnije v trg, vendar šele takrat, ko bo tam nova cerkev in ko bo poleg nje tudi primerno župnišče za oba duhovnika.

Samo ugibamo lahko, kakšni vzroki so napeljali takratnega župnika Stareta, da je zaprosil za premestitev. 1819. l. je bila župnija dodeljena Luki Verčiču. Naslednje leto je spraševal v Ljubljano, ali naj uporablja mokronoški ali žalostnogorski pečat. Tudi ne ve,

kako je s krstnim kamnom na Žalostni gori. Obenem pa sporoča, da je po petih letih mokronoška cerkvica še vedno v ruševinah in da še prav nič ne kaže na novogradnjo.

Iz Ljubljane so župnika prijazno 'potroštali', češ da je zadeva v teku in Mokronožani so 1822. l. res začeli z novogradnjo.

Zanimivo je na tem mestu spet prisluhniti ljudskemu glasu, ki ve povedati, zakaj je bilo treba na začetek gradnje čakati kar sedem let. Menda so grajski zahtevali, naj cerkev zidajo na drugi strani glavnega trga, farani pa so vztrajali na stari lokaciji. Ko zadeva na koncu le ni stekla po volji grajskih in je bila cerkev postavljena, kjer so želeli verniki, je dal graščak Mandel, iz same togote seveda, na drugi strani glavnega trga sezidati konjušnico, ki je potem dišavila mokronoški glavni trg tja do druge svetovne vojne. Ljudski glas ve tudi povedati, da je isti baron že l. 1815, ko se je zrušila stara cerkvica, povabil na grad slikarja Langusa, da je naslikal veliko oltarno sliko za bodočo novo cerkev. Menda je naslikanemu svetemu Tilnu baron celo posodil svoj obraz, angelu pa hči Luiza. Potem je morala slika čakati kar devet let, da je leta 1824, ko je bila cerkev vendarle dograjena in blagoslovljena, prišla na oltar.

Mokronožani so torej imeli blagoslovljeno cerkev, kar pa še ni pomenilo, da se lahko v njej mašuje. Zato so ljubljanski škofiji vztrajno obljubljali, da bodo zgradili tudi zahtevano župnišče. Škofija ni hotela verjeti, popustila je le toliko, da je trebanjskemu dekanu prepustila odločitev, ali bo v novi cerkvi vendarle dovolil po eno mašo ob nedeljah in zapovedanih praznikih ali ne.

Sedež župnije? Ni govora! Najprej izpolnjene obljube!

Zato so iz trga še naprej romale v Ljubljano ganljive prošnje in obljube. Končno je 1828. leta trško cerkev posvetil škof Anton Alojzij Wolf. Vendar je sedež župnije še naprej ostal na Žalostni gori, kajti o župnišču se je še vedno samo govorilo. 1829. l. so se nekako dogovorili, da bodo obnovili in preuredili staro župnijsko stavbo. Čez kaki dve leti so se res lotili obnavljanja. Izgleda pa, da niso imeli srečne roke pri izbiri mojstrov ali pa ni bilo prave volje in denarja, saj je župnik Jožef Kos sporočil trebanjskemu dekanu Mušiču, da so tla slaba, da v kuhinjo teče voda in da so jedilnico podrli, niso pa naredili nove. Dekan je vse to raportiral škofiji, ta pa si je vzela za dolžnost, da obvesti vlado. Kmalu je okrožni urad v Novem mestu dobil nalogo, naj vse skupaj spravi v red.

Ampak, zgodba se je še kar vlekla in se šele 1832 napol zaključila s tem, da so trško cerkev proglasili za župnijsko, zahtevanega in obljubljenega župnišča pa v Mokronogu še dandanašnji ni.

Kdo ve, morda je takrat nastal rek: »Kdor se z Mokronajzarjem brat', nima s čim orat'!«

V sedemdesetih letih devetnajstega stoletja je cerkev na Žalostni gori doletela nesreča. Nevihtni oblak se je sprostil v zvonik in ga zažgal. 1875 je bil zvonik popravljen, dobil je tudi nov izgled. Njegova baročna dobrodušnost se je raztegnila v gotško discipliniranost.

Vredno je zapisati tudi letnico 1879, ko je mokronoška župnija začela uporabljati pečat s slovenskim napisom: Fara sv. Tilna v Mokronogu. Ravno tako se spodobi ohraniti v spominu Janeza Viranta (za mokronoškega župnika je bil imenovan 7. aprila 1888), ker je bil prvi mokronoški duhovnik, ki se je začel dopisovati z oblastmi v slovenskem jeziku. Zelo se je tudi trudil, da bi popravili cerkve v župniji. Uspelo mu je organizirati ljudi in denar za postavitev novih orgel v župni cerkvi. Izdelal jih je Franc Goršič, eden najboljših izdelovalcev tega instrumenta. Nove orgle so imele pnevmatsko trakturo (poseben mehanizem) in so bile prve te vrste na Kranjskem. Nekaj velja tudi to, da je »krono« za orgle izdelal domačin, mizar Melhior Umberger. Orgle so bile postavljene 1897. leta.

Po Virantu, ki je bil 1906 imenovan za kolegiatnega dekana novomeškega kapitlja, je župnijo prevzel Henrik Bukowitz. Za njim se je ohranil glas, da je bil visoke

postave, odličen govornik in gospodar. Pripravil je zahteven program obnovitve cerkva in ga začel uresničevati. 5. maja 1907 so v cerkvi na Žalostni gori podrli dva stranska lesena oltarja, baročno delo iz leta 1757. Na listni strani je bila slika sv. Peregrina, na evangelijski pa sv. Apolonija. Tlak iz črnosivih plošč, velikih in težkih, da jih je moralo nositi po deset ljudi, so porabili za tlakovanje cerkva na Belem Griču (Svetem Križu) in v Slepšku. Pri odstranjevanju ometa so naleteli na freske, ki pa jih niso mogli rešiti.

9. maja 1910 so začeli prenavljati župnijsko cerkev v trgu. Velik požar v naslednjem letu je za nekaj časa dela ustavil. 1912. l. so najprej obnovili Svete stopnice na Žalostni gori, leto kasneje tudi župnijsko cerkev. Dobila je nov oltar. Iz marmorja ga je izdelal kamnosek Vatovec. Tabernakelj je ostal, vendar ga je mojster Poglajen iz Bele cerkve temeljito prenovil.

Kdo ve, če so verniki in prizadevni župnik Bukowitz lahko vsaj za trenutek uživali v dobro opravljenem delu ali jih je prehitela grozota prve svetovne vojne in namesto, da bi se v molitvi veselili življenja, so prosili zanj.

17. oktobra 1915 so na zahtevo vojske popisali vse zvonove.

ŽUPNIJSKA CERKEV

1. Zvon s premerom 61 cm in napisom *Sancta Maria ora pro nobis, Johannes Jacob Samassa Labaci 1800*; podobe: križ, *Brezmadežna, sv. Ambrož*.
2. Zvon s premerom 75 cm in enakim napisom kot prvi; podobe: *Mati božja z otrokom, križ, sv. Florijan, sv. Vincenc*.
3. Zvon s premerom 88 cm in napisom: *Jesu Christe a fulgore et tempestate Opus Zachariae Reidt Labaci 1767*; podobe: *sv. Ambrož, sv. Mihael, sv. Vincenc, sv. Florijan*.
4. Zvon s premerom 102 cm in napisom *Casparus Francisce me fudit anno 1706*; podobe: *križ, sv. Florijan, Mati božja z otrokom, sv. Jernej*.

CERKEV NA ŽALOSTNI GORI

1. Zvon s premerom 67 cm in napisom: *Opus Antonii Samassa Labaci 1848 No. 695*; podobe: *Brezmadežna, sv. Mihael, križ*.
2. Zvon s premerom 114 cm in napisom kot zgoraj, le številka je No 696; podobe: *križ, Žalostna mati božja, sv. Trojica*.
3. Zvon s premerom 90 cm in napisom: *A fulgore et tempestate libera nos Domine 1757*; podobe: *križ, Žalostna mati božja, sv. Jožef, sv. Izidor*. (Zvon je bil kasneje prepeljan v cerkvico Svetega križa na Belem Griču).

SVETE STOPNICE NA ŽALOSTNI GORI

1. Mali zvonček brez napisa.

CERKEV SVETEGA FLORIJANA NA ŠEGINKAH

1. Zvon s premerom 56 cm in napisom: *Sancte Floriane, ora pro nobis 1653*; podoba: *križ*. (Zvon je bil počen).
2. Zvon s premerom 66 cm in napisom: *Ecce cruce Domini fugite partes adversae 1653*; podobe: *Mati božja z otrokom, sv. Jurij* (Zvon je bil počen).
3. Zvon s premerom 73 cm in napisom *Jesus solus vera vitae resurrectio miserere nobis, 1669. In namen Gottes bin ich geflossen Nicolaus Boset zu Cilli hat mich gegossen*; podoba: *križ*.

CERKEV V SLEPŠKU

1. Zvonček »Lovrenček« s premerom 19 cm, brez napisa in podob.
2. Zvon s premerom 53 cm in napisom *Baltasar Schneider me fudit anno 1762*; podobe: *Mati božja z otrokom, križ* (Zvon počen).
3. Zvon s premerom 60 cm in napisom: *No. 347 Albert Samassa, Labaci 1873*; podobe: *ornament v listih, sv. Martin, križ*.

CERKEV NA SVETEM KRIŽU (BELEM GRIČU)

1. Zvon s premerom 60 cm in napisom *Opus Johannis Jacob Samassa anno 1800*;

podobe: Kristus na križu, sv. Lenart, Mati božja.

2. Zvon s premerom 97 cm in napisom Sancta Maria Mater Dei ora pro nobis 1691; podobe: Mati božja z otrokom, sv. Frančišek Asiški, sv. Ignacij Loyola.

3. Zvon s premerom 107 cm in napisom Sancta Maria ora pro nobis anno 1680; podobe: sv. Lenart, sv. Miklavž, sv. Urban, Žalostna mati božja, sv. Gregor.

CERKEV V MARTINJI VASI

1. Zvon s premerom 62 cm in napisom Opus Jahannis Reidt, Labaci 1781; podoba: križani Zveličar.

2. Zvon s premerom 68 cm in napisom Sancta Maria ora pro nobis, Caspar Baltasar Schneider Cilliae me fudit A.D. 1773.

1917 so po zvonove prišli vojaki. Januarja so jih odpeljali šest, oktobra so prišli še po ostale. Od dvajsetih, kolikor jih je bilo v fari, jih je ostalo le pet.

Ljudje so molče opazovali vojake, ko so v zvoniku snemali zvonove. Nobenega smisla bi ne imele prošnje, še manj upiranje. Ljudje so vedeli, da vojaki samo izpolnjujejo ukaz neke nerazumljive uničevalne sile, ki se ji niso mogli (niti smeli) upreti. Obrazi vojakov so bili odsotni. V nekem drugem svetu. Kot bi se bali pogledati v dan. Morda bi v njem odkrili obrise domačega kraja. Zagledali bi znana drevesa in hiše in cerkve z zvonovi v zvonikih. Zagledali bi tam neke druge vojake, ki tudi ne smejo gledati v dan. To bi jih zlomilo in potem ne bi imeli moči, da bi snete zvonove zmetali skozi line. Tako so vojaki, skupaj z ljudmi pod zvoniki, poslušali bolestne treske. In vedeli so, da zvonovom pokajo duše, kajti preveč kruta je bila usoda, ki jim jo je namenil demon vojne: namesto čaščenja božjega, se bodo v tovarnah pretopili v žrela, ki bruhajo smrt.

Ljudje pod zvoniki so to čutili.

Ljudje v uniformah tega niso smeli občutiti, čeprav so vedeli. Zato so molče sprejeli pomoč ljudi pod zvoniki. Skupaj so naložili ubite zvonove. Ženske so prinesle cvetje in jih okrasile. Zraven so pele tihe domače pesmi. Marijine. Otožne.

Ko so ljudje v uniformah pognali, so se ljudje v civilnih oblekah zvrstili v procesijo. Za vozovi. Edini zvon, ki je še ostal v zvoniku, je zvonil tenko. Kot pri zadnji uri.

In tako iz vseh zvonikov v mokronoški fari tistega nesrečnega vojnega leta. Ljudje so se od zvonov poslovili šele na železniški postaji, ko je žvižg parne lokomotive brezčutno oznanil odhod.

Decembra 1926 so na Žalostno goro pripeljali nove zvonove. Ljudje so se za njimi spet zvrstili v procesijo in peli. Vendar so bile to čisto drugačne pesmi.

O binkoštih 1931, I. je ljubljanski škof odločil, naj se iz trebeljanske župnije odcepijo vasi Sveti Vrh, Zgornje, Srednje in Spodnje Laknice ter se priključijo mokronoški. Sveti Vrh je imel tedaj 30 hiš, Zg. Laknice 31, Srednje 17 in Spodnje 22. Vse so bile v občini Mokronog in v okraju Krško. Odcepitev ni bila čisto zastoj. Župnija Trebelno je namreč s tem izgubila precej dohodkov. Tako na primer 100 litrov vinske bere in 12 mernikov pšenice. Zato so morali vaščani odcepljenih vasi župnemu uradu Trebelno nakazati na hranilno knjižico hipotekarne banke 15.000 din. Obresti od glavnice so si potem po tretjinah delili oba trebeljanska kaplana in cerkovnik. Poleg tega so morali nakazati župnišču še 2.000 din kot prispevek za popravilo trebeljanske cerkve.

Istega leta je bil posodobljen zvonik na cerkvi sv. Florijana. S strehe so odstranili škriplje in jo prekrili s pločevino.

1934. I. je slikar Miha Maleš v župnijski cerkvi prenovil Langusovo sliko sv. Egidija. Prepleskana sta bila tudi kipa sv. Petra in Pavla ter tabernakelj.

Naj spomnimo, da se je vse to dogajalo v času župnikovanja Henrika Bukowitza, ki je 3. novembra 1937, po 36 letih dela v Mokronogu, odšel v pokoj. Najprej je živel v Mostah, nato na Brezjem, od koder so ga Nemci 1941 pregnali v Ljubljano. Tu je 1947 dočkal svoj večni mir.

Župnijo je prevzel župnik Janez Sladič, doma iz Zabrdja pri Mirni. Že v prvih

mesecih mu je uspelo veliko delo: v župni cerkvi, cerkvi na Žalostni gori in v župnišču so zažarele električne žarnice. Župna cerkev je postala bogatejša tudi za dva lestenca. Sredino ladje je okrasil nov lepotec, drugi, morda še vrednejši, saj so ga izdelali beneški mojstri, je dobil prostor pred glavnim oltarjem, morda zato, da bi se sv. Florijan na Šeginkah vsaj malo potolažil, ker so mu ga odnesli.

Marca 1940 se je župnik Sladič lotil še preurejanja cerkvenega zvonika, ki je na to potrpežljivo čakal že od l. 1871, ko ga je poškodoval potres. Bil je tudi prenizek in s svojo težko kapo iz škrljevih ploščic prav zamorjeno spominjal na pritlikavca. Načrte za prenovo je naredil arhitekt Valentinčič, učenec Plečnikove šole, za izvajalca pa so izbrali Franca Krištofa z Mirne. Ko so odkopali zemljo okrog temeljev... Tu bi človek spet pričakoval zgodbo, snovi zanjo je bilo dovolj. (Namreč okrog zvonika in pod njim je bilo polno okostnjakov. Nekateri so ležali tako, kot bi bili vzdani v zvonikovo posteljo. Na grajski strani je bil zvonik kar nadzidan na cerkveni zid in na grajsko škarpo). Vendar se je zgodba izgubila ali pa se sploh ni utegnila roditi, kajti proti Mokronogu se je takrat že vedno glasneje valila grozota druge svetovne vojne.

Stane Peček